

A Bartók kórus tizenkét napja

A szegedi Bartók kórus tagjainak nem újdonság, hogy évente egy-két alkalommal néhány napos kórustábor szerveznek. Minden amatőr együttesnek hasznára válik, ha egy-egy hosszú hét végére vagy akár több időre is együtt elutazik valahová, és ott készül a továbbiakra. Az éneklést például napi három próbán sem lehet megenni — ez a „bartókosok” véleménye.

Szóval, hagyomány ez már náluk. Amiért most mégis írunk róluk, az az idej „újítás”: a Loretói Zenei Fesztivállal összekapcsolva, Olaszországban tartották a tavaszi felkészülést. Amilyen „komplex művészeti tábor” volt ez, a történelem, a művészettörténet és a zene jegyében. Az út — Velence, Firenze, Siena, Róma, Nápoly, Pompei, Loreto, Ravenna, Velence — rengeteg élményt kínált. Rövid volt az idő, lépten-nyomon tudatosult bennük: ezt kell megnézni legközelebb, ide kell visszamenni még egyszer. Nem először jártak együtt Velencében, Firenzében. Öt évvel ezelőtt megfordultak ott, a Cantori Veneziáni kórus szegedi látogatását viszonyozva. A régi kórustagoknak minden lépésnél eszközbe jutott valami, ismerős-ként köszöntötték a híres dómot, Dante keresztelőkápolnáját, a Palazzo Vecchiót, a Ponte Vecchiót, a sajnós részben éppen restaurálás alatt levő Porta del Paradisót, a középiskolai művészettörténeti tanulmányokból ismert Lorenzo Ghiberti tiztáblás kapuját.

Siena következett. A sienaiak — állításuk szerint — Remus fiának, Senusnak utódai, de etruszk-római törzsükbe Kis Pipin és Nagy Károly idején befészkelte magát az északiak gótikus-germán nyelve is. Sienában a gótika győzött, a napfényes, „lezszer” Itáliába szigorú törvényszűrőseket oltva. A dóm kicsit „kilóg” a sorból, csipkés festői-sége mintha ellentéte lenne a dísztelen szépségű, kötött-különös városnak.

Aztán Róma... Az örök város. Az ellentétek városa. A történelem városa. A város, melynek történetét az alapításától kezdve több könyvtárnyi irodalom dolgozta fel, amely mindennap más és sokadszorra is tud új lenni.

Sem az idő, sem a hely nem elég arra, hogy a kórustagok élményeit töviről hegyre leírhatnánk. Új útikönyv születne... Mindenesetre címszavakban: a S. Giovanni in Laterano-bazilika, benne a dombormű, melyen Szent István király átveszi a II. Szilveszter pápa által ajándékozott koronát, a Santa Maria Maggiorre, a Via Appia, a katakombák,

természetesen a Palatinus, a Forum Romanum, a Capitolium, a Colosseum és persze a vatikáni múzeum és a Szent Péter-bazilika. Az a rengeteg kiváló akusztikájú templom, csarnok, boltív, amit — ez egyértelmű — ki „kell” próbálni.

A történelem másik darabkája Pompei. Nem nehéz az embernek képzeletben visszautazni 79-be, augusztus 24-ére, amikor a már éppen helyreállított (16 évvel ezelőtt földrengés sújtotta a várost), virágzó települést előtölte a Vezuvból lezúduló kőtörlemék. Aki olvasta inkább Plinius Tacitushoz írott leveleit, az pontosan maga elé idézhette az eseményeket, de a félbe maradt cselekvéssorok, a kimerevített pillanatfelvételekként rögzült emberi életparabok minden látogatóba égető emlékként írónak.

Sajnos, Olaszországban a pillanatot varázsa mindenütt átértékelődik. Nehéz kikapcsolni a nyüzsgő tömeget, az ünnepélyesség nélküli ünneplést. Egyaránt jellemző ez a koncerthangulatra és a művészet egyéb területeire. Pompeire is...

És sokszorosan igaz a Loretóban hallgatott-látott-énekelte hangversenyekre. Az olasz közönség számára nem úgy emelkedik túl a hétköznapokon egy-egy ünnep, hogy ünnepi viselkedésnormákat követel. Ők műlévelőként éppúgy mindennapi életüket élik, mint az utcán, otthon, a boltokban.

A Loretói Zenei Fesztivál rangos nemzetközi esemény. Az idén 25. alkalommal rendezték meg, az elmúlt években négy kontinens 26 nemzetének 230 városából 400 kórus vett részt rajta. A városka főterén nagy világtérkép, megjelölve az érintett országok, körülötte pedig minden ország kisebb térképe, rajta a városokkal, ahonnan járt már ott énekkar. (Magyarország rajzán három pont: Vác, Budapest, Szeged...)

Az idej rendezvényre 14 kórust hívtak meg. Igazán szép zenei élményt az NSZK-beli Kaufbeuren kórusa a finnországi Kuopio „Vox Nova” kamarakórusa és a lublini mezőgazdasági akadémia énekkara jelentett. Az olaszországi Trentóból érkezett társulat női karától álomszép gregorián éneklést lehetett hallani. A Bartók kórusnak, és karnagyának, Rozgonyi Évának nem kellett szegyenkezni, lelkesen ünnepelték őket minden fellépésük után a loretoi színházban és a szabadtéri folklórbemutatóban.

Az egyébként elég zsúfolt fesztiválprogram mellett jutott idő a festői szépségű városka alaposabb megismerésére. A kedvenc

utca talán — a hivatalból naponta többször taposott Corso Boccacini és a Piazza della Madonna mellett — a Viale Ungheria lett. Nem mintha bármi jelentős történet volna ott, de egy tengerparti, közép-olaszországi kisvárosban Magyarország nevű utcácskát találni...

Az utolsó nap záróünnepélyén a Bartók kórus már nem tudott részt venni. Pontos időre megbeszélte találkozzuk volt a Cantori Veneziáni tagjaival Velencében, az autóbussz-megállóban. Egy-kis ravennai csavargást engedélyeztek maguknak — a hangulatos városkát, gyönyörű mozaikjait valóban kár lett volna kihagyni...

Velencében az idő tulajdonképpen csak a régi, kedves helyek körbeszaladására volt elég, néhány gyors „akusztikai próbára”, a Canale Grande üdvözlésére. Másnap már végképp és visszavonhatatlanul hazafelé fordította orrát a Volántourist kék-fehér autóbussza. Azóta már biztosan lekerült róla a nemzetiszínű felirat: Bartók Choir Szeged, Hungary... (Képzünk: a Bartók kórus és Rozgonyi Éva a loretoi színház színpadán. A háttérben — figyelme! — felíg takarva egy hordozható orgona. Elkelve egy ilyen Szegeden is...)

REGŐS ÉVA

Helytörténeti gyűjtemények

Nagyszabású rendszerező munka kezdődött meg a közelmúltban a Központi Múzeumi Igazgatóságon. A dokumentációs és tájékoztató osztály szakemberei a magyarországi múzeumok új címjegyzékének összeállításán dolgoznak.

Részben könnyű, részben nagyon nehéz vállalkozásba fogtak. Megkönnyíti a dolgukat, hogy rendelkezésükre állnak a korábbi kiadványok, hasonló katalógusok, s így az évszázados vagy csak évtizedes múltú, de nagy hírű országos, megyei, táj- és városi múzeumok adatait jól ismerik. Bár ezek áttekintése sem egyszerű, van belőlük ugyanis vagy hatszáz. Félő, hogy a teljes katalógus elkészítése ma meghaladja erőiket, elsősorban a helytörténeti kutatás rendkívüli gazdagsága és ezzel összefüggésben a helytörténeti gyűjtemények sokasága miatt. Ezek múlt századi kezdeteit már jó ideje feltárta a kutatás.

E kezdetet főként a várostörténeti kutatások jellemezték. Hivatásos régészek, történészek, muzeológusok — és már akkor is! — lelkes amatőrök, lokálpatrióták láttak hozzá, hogy gyűjtsék és megőrizték az adott település történelmének írásos és tárgyi dokumentumait. Sok helyütt kis közösségek alakultak, rendszerint a múzeumok körül, s együtt munkálkodásuk nyomán megsokasodtak az ünnepélyes hangulatú termekben kiállított céhes emlékek, viseletek, metszetek, bútorok, használati eszközök. Önálló helytörténeti múzeumok is alakultak, s nem egy közülük mint például az 1877-ben létesült tiszafüredi Kiss Pál, már az e század harmincas-negyvenes éveiben alapított kalocsai Viski Károly vagy az orosházi Szántó Kovács Múzeum napjainkban is szolgálja eredeti célját. A mai gyűjtemények egyenes ágú elődei az 50-es években kezdenek a kiállítóhelyek színes palettáján feltűnedezni. 1951-ben nyitja meg kapuit a pesterzsébeti és a vasvári gyűjtemény, 1952-ben az első falumúzeum, a penci, s rá két évre a második, a szegvári.

A honismereti mozgalom, s részeként a helytörténeti gyűjtőmunka, a helytörténeti gyűjteményalapítás — bátran mondhatjuk — virágkora azonban a 60-as, 70-es évekhez, a Hazafias Népfrontmozgalom kiteljesedéséhez kötődik, és tart mind a mai napig. Valóságos láz keríti hatalmába a falvakat, diákok és felnőttek százai járják a poros padlásokat, a színeket, és a váhaha közönséges munkaeszköznek, majd kacatnak tekintett mángorlók, minták, rokkák hirtelen becses múzeumi tárggyá „lépnek elő”. És gombamód szaporodni kezdenek iskolai folyosókon, termekben. művelődési otthonok meghitt sarkában, tömegszervezeti székházakban, tanácsházakban, vagy éppen parasztházakban, önálló épületekben a szó szerint vett gyűjtemények, a tájházak, a falumúzeumok, az emlékszóbak. Gyömrőn tájház, Albertirsán falumúzeum, a Borsod megyei Kupán hajdani iskolából átalakított tájmúzeum, Csengeren gyűjtemény, a Vas megyei Nemesrempenhollóson könyvtári sarak vall elmúlt korok történelméről és a ma emberének múlt- és lakóhelyszeretéről.

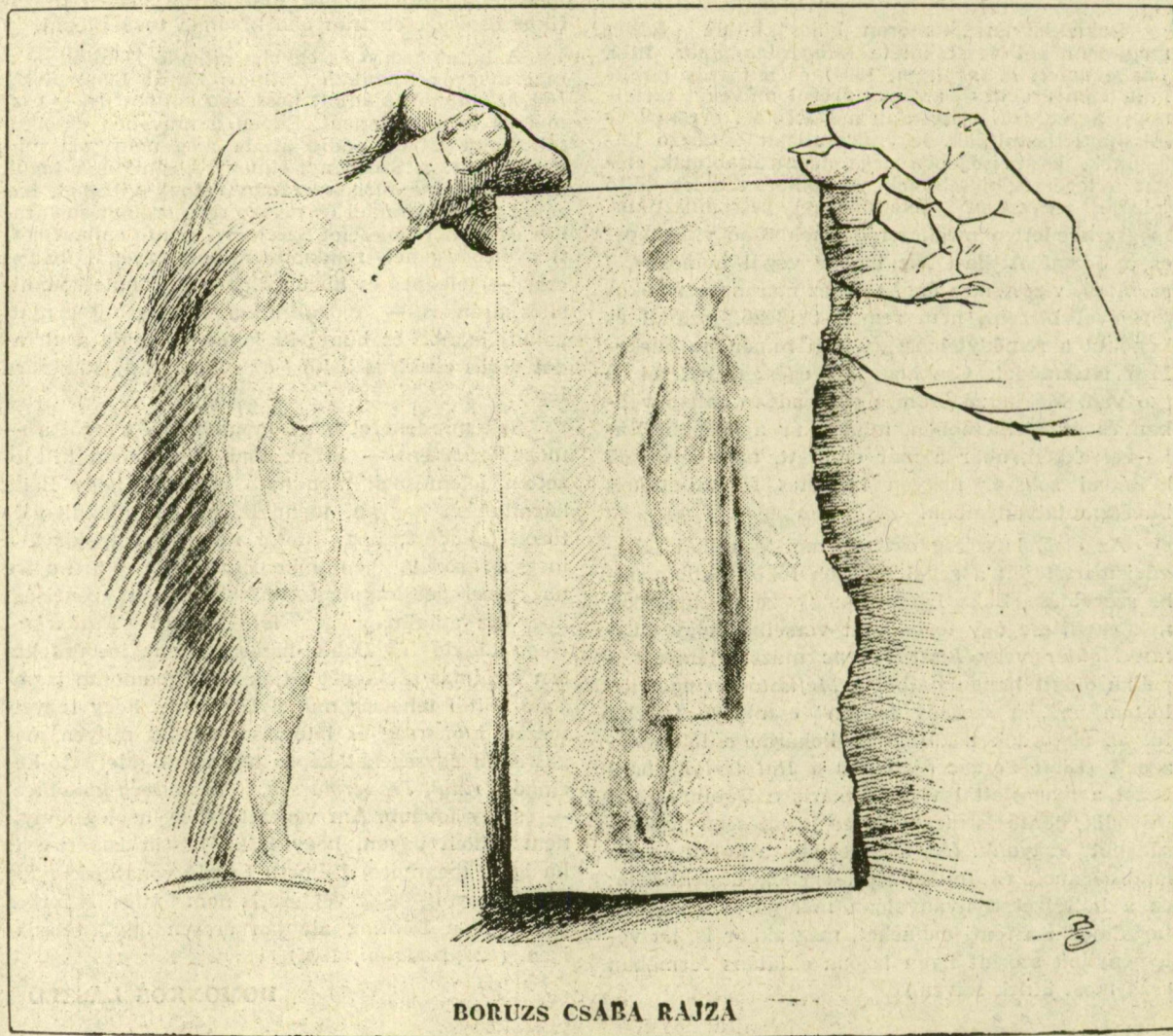
Valójában — hány helytörténeti kis és nagy gyűjtemény lehet országszerte? Ki tudja? Megbízható számadatot mondani meg nem tudnak a szakemberek, de már jelentős lépést tettek, hogy egyszer majd a múzeumi címjegyzék teljessé váljék.

Egyéni gyűjtemény szervezettel is kötődik a múzeumokhoz. A költségvetésből a „kis testvérekhez némi pénz is csordogál, épületfenntartásra, felújításra, állománygyarapításra, ennél is fontosabb azonban a szakmai tanács, irányítás. A muzeológusok közreműködnek a tárgyak megőrzésében, a restaurálásban, tudományos igénnyel állítják össze kiállításra az anyagot, kiegészítik azt saját tárgyaikkal, cserekiállításokat rendeznek.

A helytörténeti gyűjtemények többsége a tapasztalatok szerint saját települése tanácsának, művelődési igazgatásának felügyelete alatt tevékenykedik. A „nagy” múzeumok, a szakemberek egyáltalán nem tekintik ezeket másodrendűnek. Tisztelettel viseltetnek minden, egyetemes mércével talán csekély, a helyi mércékkel mérten viszont nagybecsű kis kollekción, néhány vitrinre való emlék iránt is, mert az önmagán túlmutatva nemes érzéseket, szándékokat, cselekvést takar. A honismereti kutatás nem ritkán olyan ismereteket is a felszínre hoz, amely adalékként szolgál tágabb horizontú tudományos kutatásokhoz is.

Közös cél, hogy veszendőbe semmilyen érték ne menjen. S mellelleg egyszer talán a múzeumok, a gyűjtemények címjegyzéke is teljes lesz.

D. G.

BORUZS CSÁBA RAJZA